

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenjši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213

Brzobjavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisnimim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem čeku uradu št. 13.238.

Poljske težave.

Čas hiti, z njim pa dogodki v finančnem, gospodarskem, kulturnem in socialnem življenju poljske Poljske. Minuli so pravzaprav že štirje meseci, odkar je predstavil g. Witos svojo vlado kmetov in desničarjev poljskemu sejmju. Witosova vlada nima pokazati velikih uspehov, ker jo je pri tem ovirala borba političnih strank, slepa strast, ki se ne ustavlja pred realnimi dejstvi. V teh mesecih je postala deficitna kriza naravnost akutna. Dolar je na borzi rasteel rapidno, finančna bodočnost pa je danes temnejša kot kedaj poprej. Dolar je notiral te dni v Varšavi in Krakovu 940.000... Samacija se je od dneva do dneva zavlačevala, dokler ni končala na posledicah strankarske politike. Radi nje je demisijski finančni minister Grabski. Tako so splavali njegovi upolnjeni načrti po vodi. Gospod Linde, velik organizator, talent in ustanovitelj poljske poštne hranilnice je pri prvih poskusih, prodreti v finančno-politični borbi z državo proti stranki, omahnil in opustil bojevanje z veleindustrijo. Njegov naslednik Kucharski je pač poljskusi s posojili, najti izhodišče iz zagate.

Borba za in proti sanaciji je zanimiva. Po svojem imenu je sedanja desničarska vlada sicer Witosova, po bistvu pa je narodnodemokratska in desničarsko-radikalna. Levice in kmetje zahtevajo, da naj sanacijo izvede Poljska iz lastnih sil, medtem pa si desnica predstavlja sanacijo izključno v obliki zunanjih kreditov. Tu vidimo, da je Witosova energija odpovedala.

Politika vlade glede zunanjega posojila je na precej napadni poti. To dokazuje tudi nastop angleškega finančnega svetovalca Hiltona Younga. Slednji je vse tatarske vesti o neklih ameriških in angleških kreditih gladko demontiral, češ, da ima on samo preiskovati in ga posojila ne zanimajo. Časopisje je tiskalo to izjavo brez komentarja, le socialistični »Robotnik« je bil mnenja, da je g. Young politiko vlade desavuiral. To je pa najbrže angleška taktika. V spremstvu g. Younga se nahaja namreč g. Nixen, pristojni sekcijski načelnik oddelka za zunanja posojila v britanskem finančnem ministertvu. Zdi se, da hoče Anglija deficitno krizo Poljske temeljito izrabiti, da bi dobila stalen upliv na poljsko gospodarstvo in politiko.

V Poljski se je zgodilo nekaj neverjetnega: prebivalstvo se je obogatelo, država pa je obubožala. Produkcija se je zvišala, deficit je pa narastel. Trgovska bilanca je postala aktivna, plačilna bilanca je pasivna. Bodočnost skupnega gospodarskega življenja je ugodna, bodočnost posameznika je neugodna. Nad vsemi omenjenimi protislovji gospodarskega napredka ter finančne in socialne stiske pa se vlečejo dolge številčne vrste kalkulacij v milijonih, milijardah in bilijonih. Armada Poljske je prevelika, premožne plasti ne plačujejo skoro nobenih davkov. Le najbrezobzirnejši fiskalizem ali pa temeljita redukcija vojske moreta rešiti Poljsko pred finančnim polomom. Sejm je preslaboten, da bi storil eno in drugo. Istega dne, kakor g. Young, je prišel v Varšavo še en interesent za poljske finance: francoski senator Berenger (ki je imel poročati o vojnih kreditih, ki jih zahtevajo Poljska, Rumunija in kraljevina SHS).

Ekspozice finančnega ministra Kucharskega je bil predmet živahnih diskusij. Novega ni imel nič povedati, ker čuti inflacijo danes sleherni poljski državljan. Kucharski se nadeja na zunanje kredite, ali ti še vise v zraku in negotovosti. Strašna draginja uničuje privatni in državni proračun. V kreditnem in davčnem gospodarstvu so nastale računске in finančne nezmožnosti: vsa kreditna politika se nehoti spreminjati v subvencijsko politiko. Da se vidi, kako strašna je devalvacija, naj navedem samo en dokaz: Za l. 1922 je bila osebna dohodnina postavljena v proračun kot dohodek v iznosu 200 milijard mark, to je po povprečnem kursu okoli 133 milijonov frankov. Do koncem avgusta pa se je steklo v davkarje samo 100 milijard, ki so ostale vsled devalvacije vredne samo še 6 milijard frankov. Januarja je izdala država 2793 milijard mark, septembra pa že 5290 milijard. Valorizacija davkov in druge paliativne mere so zaenkrat brezupne, dokler se ne ustvari stroj za tiskanje bankovcev. Poljske razmere so že precej podobne nemškim, samo

Danes se otvori redno jesensko zasedanje narodne skupščine. Demokrasko-blokaška opozicija.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Danes je predsednik narodne skupščine gosp. Ljuba Jovanović sklical pismeno za jutri 19. t. m. ob 10. uri dopoldne sejo narodne skupščine. Na dnevnem redu bo določitev dnevnega reda.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Za jutri ob 10. uri je sklicana seja narodne skupščine, na kateri bo prečitan ukaz o zaključitvi preteklega in o otvoritvi novega zasedanja. Nato se začne določevati novi dnevni red. Vsi klubi so poslali svojim poslancem poziv, da bodo jutri v Beogradu, da bi se za slučaj volitev skupščinskega predsedništva mogli udeležiti glasovanja. Dosedaj je dospelo v Beograd večje število poslancev iz opozicijskih klubov.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Današnja »Samouprava« se pod naslovom »Tumaranje« (tavanje) dotika nastopa demokratske stranke in pravi: Krik demokratov v vprašanju o ureditvi naše države, ki je nastal v diskusiji na seji glavnega odbora demokratske stranke, in na kateri so se jasno pokazala stremjenja demokratskih šefov, da ne samo v imenu borbene strategije in taktike, nego tudi v imenu stalne zveze z bloškimi separatisti tvorijo z njimi politično skupnost, ki bi dala avtonomistično organizacijo našemu političnemu življenju na plemenski in verski osnovi, že kaže svoje plodove.

Sarajevska »Pravda«, glasilo jugoslovenske muslimanske stranke komentira v uvodnem članku »Uvidjaju konačno« v številki z dne 9. t. m., s posebno zadovoljnostjo to abdikacijo naših demokratov na dosedanjih političnih nazorih. »Samouprava« citira nato pisavo »Pravde« in dalje razmotriva žalostno politično tavanje demokratske stranke, česar posledica je, da separatisti dvigajo glavo. Vendar pa bo ta najnovejša politična abdikacija demokratske stranke težko prinesla separatistom kakke koristi, ker ena blaznost ne more postati pametna stvar, ako se ji pridruži še ena blaznost. To sta dve blaznosti. Kako se bo naš narod opredelil napram temu najnovejšemu preokretu demokratske stranke, to čakamo s popolnim zaupanjem. Bodoče volitve za narodno skupščino bodo imele jasno opredeljeno geslo: Za ustavo ali proti ustavi.

Kar se tiče g. Pribečevića, o katerem nismo nikdar mogli misliti, da bi se v svojih političnih nazorih na ta način in s takimi motivi opredelil, bomo počakali, da se on sam izjavi o točnosti ali netočnosti »Pravdinih« navedb. Nato pa se bomo dotaknili te strani. V nobenem slučaju ne bo v naziranju demokratske stranke prišlo do zaželenih rezultatov, ki so jih pričakovali. Demokratom bo v novi avtonomistični jati dodeljena uloga mlajšega brata, ki bo

sprejemal naredbe, a jih ne bo dajal, da nosi vodo onim, proti katerim se je do včeraj boril. To bo neprijetno, toda zaslužno plačilo demokratom za to, da so se odpovedali politični preteklosti v novi državi. Med separatisti bo našel ljudi, katerim je stremilivost istotako poklic in ki so v tem poklicu boljši mojstri od demokratov.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Današnja »Tribuna« piše: Izgleda, da je včerajšnji dan bil brez večjega pomena za našo notranjo politiko. Posvetovanje med predsednikom vlade, predsednikom narodne skupščine in predsednikom radikalnega kluba pa potrjuje, da se je ravno včeraj odločevalo o večji spremembi sestava skupščinskega predsedništva in bržčas o rekonstrukciji vlade. Iz krogov, ki stoje blizu tem trem osebnostim, se trdi, da bo g. Lj. Jovanović odstopil s položaja predsednika narodne skupščine, ker ga ta služba preveč utruja in izčrpa. Kot kandidata za to mesto se omenjata g. Marko Gjurčić in Marko Trifković. G. Jovanović je potreben odmor in za gotov čas ne bo niti stopil v vlado. Glavni odbor demokratske stranke je imel včeraj dopoldne sejo, na kateri se je govorilo o pripravah za kongres demokratske stranke. G. Voja Marinković je predložil sistem za izdelanje programa tega kongresa. Odbor je sprejel predlog Marinkovića ter prešel nato na konferiranje o delovanju poslanskega kluba in o njegovem držanju v parlamentu. Jutri bo imel demokratski poslanski klub sejo, na kateri se bodo člani kluba seznanili s sklepom glavnega odbora. G. Davidović bo poročal klubu o doseženem sporazumu z muslimani in klerikalci in bo obrazložil novo taktiko demokratov v parlamentu. Klub pa bo v istem času določil svoje kandidate za skupno listo skupščinskega predsedništva. Imena kandidatov se bodo naznanila dr. Korošcu in Spahini skupini ter se bo sestavila lista kandidatov tudi za finančni odbor.

Beograd, 18. oktobra. (B) Danes dopoldne je sprejel Nj. Vel. kralj v posebni avdijski predsednika narodne skupščine Ljuba Jovanovića, ki mu je predložil v podpis ukaz o zaključitvi prejšnjega in otvoritvi novega zasedanja narodne skupščine. Ta ukaz se prečita na jutrišnji seji zbornice.

Dr. Korošec odpotoval v Romunijo?

Beograd, 18. oktobra. (Z) Današnja »Vreme« doznava, da je g. dr. Korošec odpotoval v Romunijo. Te dni so ga pričakovali v Zagrebu, a ravno tako v Ljubljani in Mariboru, on pa je odšel v Romunijo, da se informira o sedanjih prilikah, nastalih po konferenci v Sinaji, obenem pa o vprašanju razmejitve med našo državo in Romunijo.

Reško vprašanje. Sestanek Pašić-Mussolini.

Beograd, 18. oktobra. (B) Po informacijah, ki jih je dobil Vaš dopisnik na merodajnem mestu, je sedaj definitivno določeno, da se koncem tega meseca sestane v Benetkah ministrska predsednika Nikola Pašić in Benito Mussolini. Na tem sestanku se bodo uredili odnošaji med našo kraljevino in Italijo. V naših političnih krogih sodijo, da se bo pri tej priliki reško vprašanje rešilo mirno. Takoj po rešitvi reškega vprašanja se ima skleniti trgovska pogodba med nami in Italijo. Italijanski

tisk pripisuje beneškemu sestanku veliko važnost. V naših političnih krogih sodijo, da bo sestanek imel uspehe.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Danes opoldne je sprejel minister zunanjih del g. dr. Ninčić italijanskega opravnika poslov g. Summonteja, s katerim je ostal v daljšem razgovoru o reškem vprašanju, katero ne bo lahko in brez težko spraviti z dnevnega reda. Pogajanja ne morejo napredovati radi nepopuščanja in ekskluzivnega stališča italijanske vlade.

POVRATEK FIN. MINISTRA.

Beograd, 18. oktobra. (B) Finančni minister dr. Stojadinović se je danes povrnil s svojega inspekcijskega potovanja po Bosni.

NERESNIČNE VESTI.

Beograd, 18. oktobra. (B) Presbiri objavljajo: V delu naših listov se je te dni tendenciozno razširjala vest, da ima predsedništvo ministrskega sveta svoje liste, tako n. pr. »Tribuna«, »Balkan« itd. in da je ono odgovorno za pisavo teh listov. Predsedništvo ministrskega sveta izjavlja enkrat za vselej, da nima nobenega svojega lista in da tudi ne inspirira kakršnegakoli časopisa.

Francija vztraja na svojih zahtevah. Ponovni spopadi in plenjenja v Nemčiji.

Berlin, 18. oktobra. (W) Nemški opravnik poslov v Parizu von Hösch je v zvezi s prejšnjimi porazgovori včeraj še enkrat posetil ministrskega predsednika Poincareja in mu podrobno obrazložil naziranje državne vlade glede areditve razmer v zasedenem ozemlju in o nadaljnjem postopanju v vprašanju vojne odškodnine. Predsednik francoske vlade je odločno odklonil pogajanja med obema vladama glede obnovitve dela v zasedenem ozemlju. Rekel je, da ga navodila za uradnike in industrije nič ne brigajo in da je zanj edino merodajna popolna vzpostavitev razmer, kakor so bile pred 11. januarjem t. l. Poincare je dejal, da ne more priznati nemških izjav, da Nemčija ne more financirati stvarnih dobav in da mu je popolnoma vseeno, kako bo nemška vlada dosegla financiranje teh dobav. Razprave o morebitnih nemških predlogih po reparacijski komisiji ne bo dopustil, dokler ne bodo Nemci po francoskem naziranju popolnoma opustili odpora.

Berlin, 18. oktobra. (W) Kakor pišejo listi, se nadaljujejo pregovori med Stinnesom in poruhskimi industriji na eni in francoskim generalom Degoutteom na drugi strani. Poruhski industriji nameravajo baže izpreiti svoje delavce radi pomanjkanja denarja, ako jim ne gre Francija na roko.

Berlin, 18. oktobra. (K) Kakor javlja »Berliner Tageblatt« iz Plauena, je prišlo tamkaj v sredo zopet do spopada med redarji in demonstranti. Mnogi so prišli trgovce z jestvinami in živili, da so jim dajali blago brezplačno. Tudi v Berlinu so se plenitve

pekaren nadaljevale. Tako so bile snoči izropane prodajalne kruha v Köppnicku, Steglitzu in Lichterfeldu. Nevarnost je, da peki ne bodo več pekli kruha. Zveza pekovskih mojstrov v Berlinu je zvišala cene kruha od jutri dalje na 620 milijonov mark za kilogram.

Mannheim, 18. oktobra. (W) Precejšen del delavcev se je odzval pozivu zborovanja bratnih svetov in stopil v 24. urno protestno stavko. Snoči je prišlo na več krajih mesta do spopada med delavci in redarji. Pri čiščenju ulic je bilo mnogo oseb ranjenih. Nemiri so zahtevali tudi nekaj mrtvih. Okrajni urad je naznanil z lepaki, da se bodo z odlokom obrambnega okrožnega poveljništva kaznovala hudodelstva, za katera je bila doslej predvidena ječa, s smrtjo in da se poziv k splošni stavki ali k meščanski vojni kaznuje po teh določbah.

Mannheim, 18. oktobra. (K) Zaradi nemirov poslednjih dni je proglasil badenski minister za notranje posle izjemno stanje nad mestom.

Monakovo, 18. oktobra. (K) Na naznanilo saksanske vlade o odpustitvi saksanskega odpravnika poslov iz državne službe, vsled česar bi bila potrebna nova zasedba saksanskega poslanika v Monakovem, je odgovorila bavarska vlada saksonskemu ministertvu za zunanje posle, da ne more bavarska vlada sprejeti saksanskega poslanika ali odpravnika poslov, dokler je komunistična stranka zastopana v saksonski vladi. Obenem je odpovedala bavarska vlada svojega poslanika pri saksonski vladi.

Trgovinska pogodba z Avstrijo.

Beograd, 18. oktobra. (Z) V ministertvu trgovine in industrije se vrši danes prva konferenca delegatov, ki so določeni, da v imenu države odpotujejo na Dunaj radi pogajanj za zaključne trgovinske pogodbe. Dosedaj smo imeli z Avstrijo le provizorično trgovsko pogodbo, ki se je podaljševala, a to vedno začasno. Ker so trgovski odnošaji med nami in Avstrijo zelo živahni, tako da je zavzela Avstrija v našem izvozu drugo mesto za Italijo, se je izrazila želja, da se začne pogajanja za podpis definitivne trgovinske pogodbe. Naši delegati bodo odpotovali iz Beograda dne 25. t. m. ter se napotili najprej v Zagreb in Ljubljano, kjer bodo imeli razgovore z izvoznikarji in s trgovsko zbornico. Prvi sestanek na Dunaju je napovedan za 28. t. m., pogajanja sama pa bodo trajala 20 dni.

Diplomatski odnošaji z Vatikanom.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Naš novi poslanik pri Vatikanu, g. dr. Smolaka je bil sprejet v svečani avdijski pri papežu ter izročil pri tej priliki svoje akreditivne. Izrazil je pri tej priliki nado, da bo v kratkem sklenjen konkordat med nami in Vatikanom. Papež je odgovoril s toplimi besedami, naglašujoč svojo naklonjenost napram kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, nato pa je odvedel g. dr. Smolako v svojo privatno knjižnico in ostal z njim v razgovoru okoli četrte ure. V vatikanskih krogih se trdi, da se bo te dni papežev nuncij msgr. Pellegrinetti vrnil na svoje mesto v Beograd.

KONGRES NARODNIH ŽELEZNIČARJEV.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Dne 27. in 28. t. m. se vrši tretji letni kongres narodnih železničarjev v Beogradu. Kongres bo velike važnosti za to organizacijo, ker se bo na njem razpravljalo o direktivah za nadaljnje delo.

PRISTRANSKA RAZMEJITVENA KOMISIJA.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Danes je dospela v Beograd deputacija naših državljanov iz Črne gore, ki žive blizu albanske meje. Prišli so, da se pritožijo vladi zoper nepravilno delo medzvezniške komisije, katera dela na razmejitvi med našo kraljevino in Albanijo. Pravijo, da je ta komisija preveč pristransko zastopala interese Albanije na škodo naših državljanov in njihovega imetja in da bi z ozirom na to trebalo protestirati pri komisiji zoper delovanja, ki je škodljivo za naše državljane.

Razmejitve z Romunijo

Beograd, 18. oktobra. (Z) Minister zunanjih del nadaljuje pogajanja z romunskim poslanikom v Beogradu, g. Emandijem, glede razmejitve v Banatu. Pogajanja se bližajo h koncu, vendar pa še ostanejo, kakor izgleda, nekatere točke, za katere se izdeluje sporazum za rešitev. G. Emandi je včeraj in danes ponovno konferiral o tem vprašanju s pomočnikom ministra zunanjih del, g. Pantom Gavrilovičem.

Poljsko gospodarstvo

Varšava, 18. oktobra. (K) Poljski sejm je zvišal zemljiški davek, ki zapade v tem letu, na petnajstkratno izmero.

Varšava, 18. oktobra. (K) Finančni minister je določil uvozni koeficient na 310.000 za normalni in na 160.000 za ugodnostni koeficient.

Za posojilo Madžarski

Pariz, 18. oktobra. Reparaacijska komisija je sklenila proučiti razveljavljenje hipotekčnih zastavščin, ki jih je ustvarila trianonska mirovna pogodba, da se na ta način omogoči Madžarski najeti posojilo. Zastopniki Romunije, Poljske, Grčije, Jugoslavije in Češkoslovaške so se bili že prej zavzeli za ta predlog.

OLAJŠANJE DENARNEGA PROMETA.

Beograd, 18. oktobra. (Z) Da bi se olajšal promet z malimi privatnimi vsotami za plačilo posameznih privatnih računov, je ministertvo financ sklenilo, da se odobri promet čez mejo z denarnimi pismi do 500 dinarjev in sicer v efektivnih dinarjih ali pa v tuji valuti odgovarjajoči temu znesku.

Vremensko poročilo.

Dunaj, 18. oktobra. Vremenska napoved za 19. t. m.: Večnoma jasno, jutranje megle. Nekoliko topleje in nekoliko oblačno.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Judita«. Red D.
Opera: »Novela od Stanca«, Zapečena. Red A.
Kino Matica: »Beatrice«.
Kino Ideal: »Sin Madame San Gene«.
Kino Tivoli: »Jezdec brez glave«, V. d.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Bohinc na Rimski cesti in Lenstek pri Zmajskem mostu.

Sokolski Tabor!

